

ORTA ANADOLU SÜS BİTKİLERİ VE
MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

2022
SÜS BİTKİLERİ VE MAMULLERİ
SEKTÖR RAPORU

İÇİNDEKİLER

1	SÜS BİTKİLERİ SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ	2
2	DÜNYA SÜS BİTKİLERİ SEKTÖRÜ	4
2.1	DÜNYA SÜS BİTKİLERİ ÜRETİMİ	5
2.2	DÜNYA SÜS BİTKİLERİ İHRACATI	8
2.2.1	CANLI BİTKİLER İHRACATI	10
2.2.2	KESME ÇİÇEKLER İHRACATI	11
2.3	DÜNYA SÜS BİTKİLERİ İTHALATI	12
2.3.1	CANLI BİTKİLER İTHALATI	15
2.3.2	KESME ÇİÇEKLER İTHALATI	16
2.4	DÜNYA SÜS BİTKİLERİ TÜKETİMİ	17
3	TÜRKİYE SÜS BİTKİLERİ SEKTÖRÜ	19
3.1	TÜRKİYE SÜS BİTKİLERİ ÜRETİMİ	19
3.2	TÜRKİYE SÜS BİTKİLERİ İHRACATI	21
3.2.1	CANLI BİTKİLER	24
3.2.2	KESME ÇİÇEKLER	26
3.2.3	YOSUN VE AĞAÇ DALLARI	28
3.2.4	ÇİÇEK SOĞANLARI	31
4	DEĞERLENDİRME	32

1 SÜS BİTKİLERİ SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ

Süs bitkileri sektörü, bitkisel üretim içinde önemli bir yere sahip olan ve yüksek katma değer yaratan bir sektördür. Sektörün büyük ihracat potansiyeli ile dünya üzerindeki önemi giderek artmaktadır.

Süs bitkileri; yaygın kullanım amaçlarına göre dört ürün grubu altında sınıflandırılmaktadır:

- Kesme Çiçekler
- İç Mekan (Saksılı) Süs Bitkileri
- Dış Mekan Süs Bitkileri
- Doğal Çiçek Soğanları

Kesme Çiçekler

Kesme çiçek kavramı genellikle buket, sepet, çelenk ve aranjmanlarda kullanılan, çiçek, gonca, dal ve yaprakların taze, kurutulmuş, boyanmış veya ağartılmış olarak kullanıma sunulmuş durumlarını ifade etmektedir. Bu ürünlerin yetiştirilmesi, toplanması, işlenmesi, sınıflandırılması, depolanması ve pazarlanması gibi faaliyetlerin tümü kesme çiçek konuları arasında yer almaktadır.

Dış Mekan Süs Bitkileri

Genellikle park ve bahçelerin düzenlenmesinde, karayolu ve metropollerin ağaçlandırılmalarında ve rekreasyon sahalarında kullanılan ağaç, ağaçcık, çalı ve otsu bitkilerdir. Doğadaki bütün bitkiler dış mekan süs bitkisi olarak kullanılabilir. Büyüklükleri, formları, işlevleri ve bitkisel özelliklerine göre dış mekan süs bitkileri beş grupta incelenirler:

- Geniş Yapraklı Ağaç, Ağaçcık ve Çalılar
- İbrelili Ağaç ve Ağaçcıklar (Koniferler)
- Yer Örtücü, Tek ve Çok Yıllık Bitkiler
- Tırmanıcı ve Sarılıcı Bitkiler
- Mevsimlik Çiçekler

İç Mekan (Saksılı) Süs Bitkileri

Evlerde, ofislerde ve salonlarda iç dekorasyonda yeşil bir mekan oluşturmak için kullanılan bitkilerdir. Çiçekli iç mekan süs bitkileri, yaprak güzelliği olan iç mekan süs bitkileri ve kaktüsler olmak üzere üç gruba ayrılabilirler. Genellikle ılık-sıcak ve nemli ortamlarda yetişirler. Isıtma sistemleri olan seralarda veya sıcaklığın uygun olduğu yaz aylarında yetiştirilebilirler. Bu nedenlerle yetiştirme özellikleri diğer süs bitkilerinden farklılık göstermektedir.

Doğal Çiçek Soğanları

Doğal çiçek soğanları, doğada kendiliğinden çoğalan toprak altında soğan, yumru ve rizom gibi özelleşmiş organları bulunan otsu bitkiler olup "geofit" olarak tanımlanmaktadır. Özellikle tıp alanında kullanılan doğal çiçek soğanları, aynı zamanda iç mekan süs bitkilerinin ıslah ve anaç üretimlerinde yeni çeşitlerin yaratılmasında da kullanılmaktadır.

2 DÜNYA SÜS BİTKİLERİ SEKTÖRÜ

Dünyada süs bitkileri üretimi 20. yüzyıl başlarında önem kazanmaya başlamıştır. Küreselleşme ve bunun dünya üzerinde gelire olan etkisine bağlı olarak çoğu ülkede kişi başına düşen süs bitkileri tüketiminin arttığı görülmektedir. Süs bitkileri sektörü ekonomiye yüksek katma değer sağlayan ve önemli istihdam yaratan bir sektör olarak kabul edilmektedir.

Dünya üzerinde 50'den fazla ülkede süs bitkileri üretimi yapılmaktadır. Bu ülkeler arasında gelişmiş ülkeler olduğu gibi, pek çok gelişmekte olan ülke de yer almaktadır. Gelişmekte olan Kenya, Ekvador gibi ülkeler uygun üretim ve ucuz iş gücü olanaklarını kullanarak sektörden önemli gelir elde etmektedirler.

Dünya süs bitkileri ticareti hacmi 50 milyar \$'ın üzerindedir. Süs bitkileri tüketimi özellikle yüksek satın alma gücü olan Avrupa, A.B.D., Japonya gibi pazarlara odaklanmıştır.

2.1 DÜNYA SÜS BİTKİLERİ ÜRETİMİ

2021 yılı verilerine göre, dünya kesme çiçek ve saksılı bitkiler üretimi toplam 734.000 ha. alanda yapılmaktadır. Dünya süs bitkileri üretim alanlarının %79'u (580.000 ha.) Asya/Pasifik bölgesinde bulunmaktadır.

Tablo: Dünya Kesme Çiçek ve Saksılı Bitkiler Üretim Alanları

Bölgeler	Üretim Alanı (Ha.)
Asya/Pasifik	580.000
Avrupa	56.000
Orta/Güney Amerika	46.000
Kuzey Amerika	30.000
Afrika	18.000
Orta Doğu	4.000
Toplam	734.000

Kaynak: AIPH Statistical Yearbook 2021

Avrupa ülkeleri arasında en önemli üretici ülkeler İtalya, Hollanda, Almanya ve İspanya'dır. Avrupa, dünya üzerinde hektar başına verimliliğin en fazla olduğu bölgedir.

Orta Amerika'da Meksika, Kolombiya, Ekvador; Güney Amerika'da Brezilya önemli üretici ülkelerdir. Bu ülkelerin iklim şartlarının elverişli olması, arazi ve işçilik maliyetlerinin düşük olması gibi üretim avantajları bulunmaktadır. Latin Amerika ülkeleri uygun iklim şartları ve yabancı yatırımlar sayesinde hem Amerika hem Avrupa pazarı için önemli bir ihracatçı bölge haline gelmiştir.

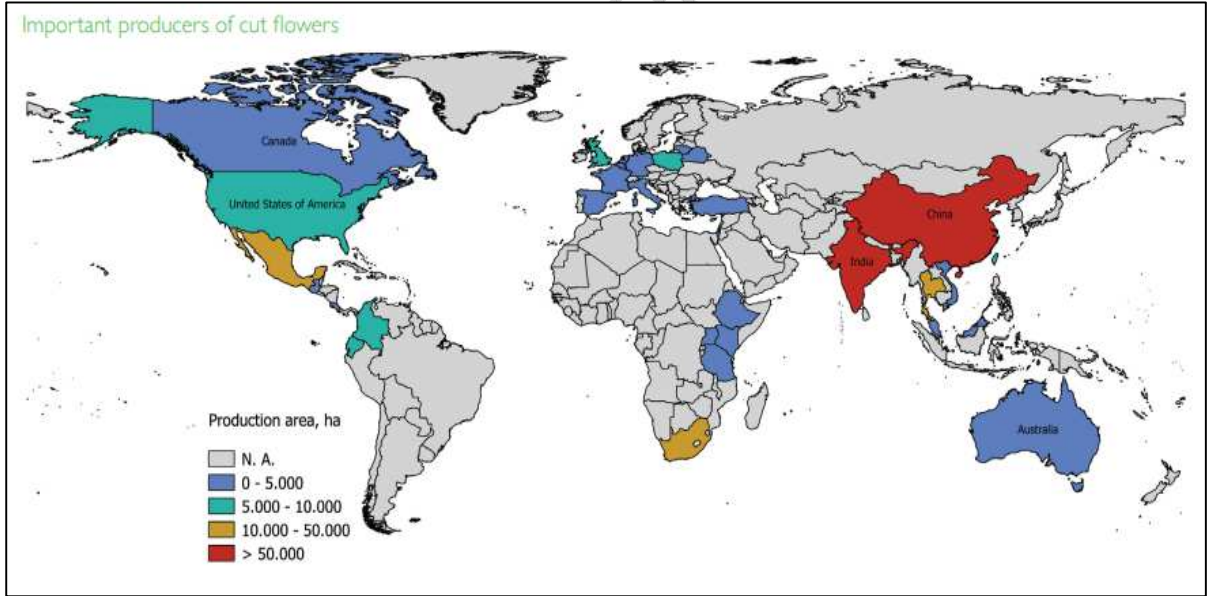
Afrika'da özellikle ekvator kuşağında bulunan Kenya, Tanzanya, Etiyopya, Uganda, Zambia gibi ülkeler uygun iklimsel koşullar nedeniyle önemli üreticilerdir. Afrika ülkelerinde ekonominin tarıma dayalı olması, uygun iklim koşulları ve ucuz işçilik gibi avantajlar süs bitkileri üretiminin gelişmesine neden olmuştur. Üretim alanları genellikle profesyonel şirketler tarafından işlenmekte olup, yabancı yatırımcıların sahip olduğu büyük ölçekli fidanlıklardan oluşmaktadır.

2021 yılı verilerine göre, dünyada toplam 34 milyar € değerinde süs bitkileri üretimi yapılmaktadır. Üretim değerlerine göre dünyada en fazla üretim yapılan bölgeler Asya/Pasifik Ülkeleri, Avrupa ve Çin'dir.

Dünya üzerinde süs bitkileri üretimi yapan önemli üretici ülkeler aşağıdaki tabloda verilmektedir. Önemli süs bitkileri üreticisi ülkeler arasında; ABD, Japonya, İtalya, Hollanda gibi geleneksel üretim yerlerinin yanında; Latin Amerika ve Afrika'da yer alan ve üretimi hızla artan yeni üretici ülkeler de yer almaktadır.

Kolombiya, Ekvador, Etiyopya ve Kenya gibi ülkeler son yıllarda iklim koşulları ve ucuz işgücü gibi avantajları nedeniyle dünyanın en önemli kesme çiçek üreticisi ve ihracatçısı ülkeleri konumuna gelmişlerdir. Hindistan, Çin, ABD, Japonya, Meksika, Brezilya, Tayland gibi önemli üretici ülkeler üretimi kendi iç pazarlarına yönelik yapmaktadırlar.

Grafik: Dünya Kesme Çiçek Üretim Alanları (Ha.)

Kaynak: ITC Trade Map 2021

Tablo: Dünya Kesme Çiçek ve Saksılı Bitkiler Üretim Alanları

Ülkeler	Üretim Alanı (Ha.)	Ülkeler	Üretim Alanı (Ha.)
Hindistan	313.000	Avustralya	4.527
Çin	184.586	Vietnam	4.500
ABD	28.155	Kenya	4.039
Japonya	17.800	Kosta Rika	3.600
Brezilya	15.600	İsrail	2.748
İtalya	12.724	Güney Kore	2.611
Tayland	12.324	Portekiz	1.700
Güney Afrika	11.461	Etiyopya	1.695
Meksika	9.698	Türkiye	1.390
Kolombiya	7.665	Kanada	1.203
Hollanda	7.460	Belçika	870
İngiltere	6.750	İrlanda	415
Almanya	6.588	İsveç	357
Ekvador	6.457	Avusturya	339
Fransa	6.390	Danimarka	298
İran	6.267	Finlandiya	139
İspanya	6.221	İsviçre	118
Polonya	5.369	Norveç	113
Tayvan	4.961	Toplam	734.000

Kaynak: AIPH Statistical Yearbook 2021

2.2 DÜNYA SÜS BİTKİLERİ İHRACATI

2021 yılında dünyada toplam 27 milyar 916 milyon \$ değerinde süs bitkileri ihracatı yapılmıştır. Dünyada en fazla ihracat yapılan ürün grubu canlı bitkiler ve kesme çiçeklerdir.

2021 yılı verilerine göre dünya canlı bitkiler ihracatı toplam 13 milyar 44 milyon \$'dır. 2021 yılında dünya üzerinde 11 milyar \$ değerinde kesme çiçek, 2 milyar \$ değerinde çiçek soğanları, 1,6 milyar \$ değerinde yosun ve ağaç dalları ihracatı yapılmıştır.

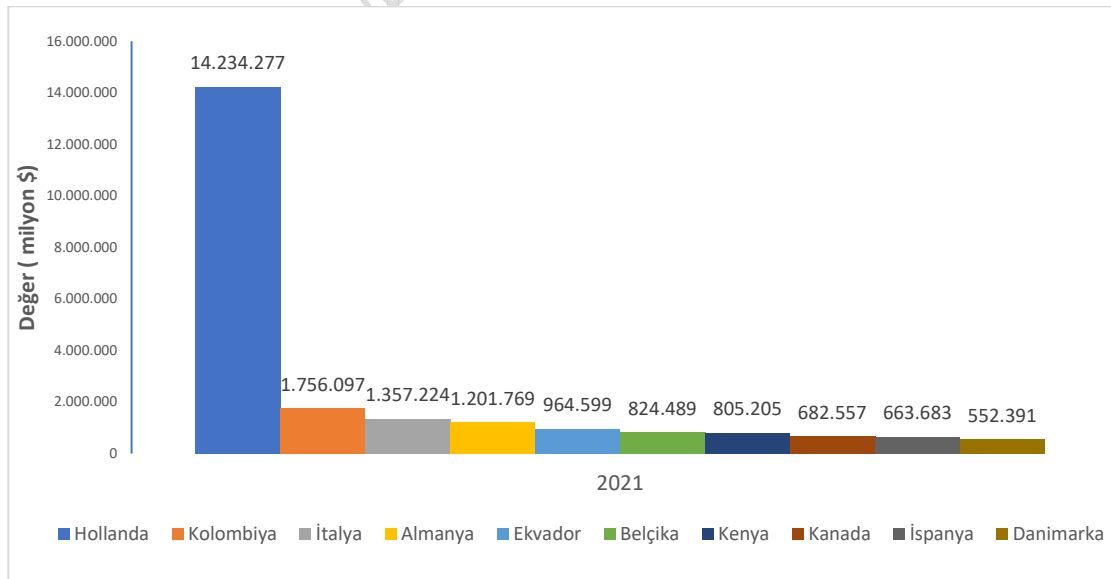
Tablo: Ürün Grubuna Göre Dünya Süs Bitkileri İhracatı (Değer: 1.000 \$)

Ürün Grubu	2017	2018	2019	2020	2021
Canlı Bitkiler	9.127.602	10.143.191	10.107.011	10.716.498	13.044.552
Kesme Çiçekler	8.509.824	9.011.814	9.047.877	8.660.782	11.006.320
Çiçek Soğanları	1.772.860	1.798.851	1.783.534	1.742.535	2.076.419
Yosun ve Ağaç Dalları	1.254.998	1.322.221	1.363.602	1.273.746	1.671.197

Kaynak: UN COMTRADE /ITC

Dünya süs bitkileri ihracatçıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Dünya üzerindeki en önemli ihracatçı ülkeler sırasıyla, Hollanda, Kolombiya, İtalya, Almanya ve Ekvador'dur. Türkiye dünya süs bitkileri ihracatçıları içinde 19. sırada yer almaktadır.

Grafik: Dünya Süs Bitkileri İhracatında İlk 10 Ülke

Tablo: Ülkelere Göre Dünya Süs Bitkileri İhracatı (Değer: 1.000 \$)

İhracatçı Ülkeler	2017	2018	2019	2020	2021
1 Hollanda	10.017.721	10.743.869	10.651.093	10.950.998	14.234.277
2 Kolombiya	1.417.127	1.477.877	1.495.636	1.431.333	1.756.097
3 İtalya	942.027	1.045.340	1.007.135	1.070.245	1.357.224
4 Almanya	1.023.631	1.132.885	1.074.862	1.074.898	1.201.769
5 Ekvador	825.343	848.654	887.030	845.741	964.599
6 Belçika	605.723	704.824	693.707	635.548	824.489
7 Kenya	595.590	625.711	643.973	635.352	805.205
8 Kanada	392.479	423.938	476.642	498.859	682.557
9 İspanya	404.393	486.695	480.991	505.493	663.683
10 Danimarka	485.424	492.172	475.740	487.584	552.391
11 ABD	447.219	460.120	457.315	429.310	518.623
12 Çin	336.340	379.741	431.893	472.602	500.425
13 Etiyopya	221.928	226.948	226.397	216.718	290.181
14 Polonya	141.191	225.611	254.954	259.520	281.531
15 Tayvan	203.849	217.821	225.067	196.753	226.669
16 Fransa	165.198	195.542	181.235	184.737	216.554
17 Kosta Rika	132.019	130.321	132.974	119.716	186.086
18 Macaristan	70.611	68.073	74.181	67.119	161.311
19 Türkiye	85.512	99.296	107.440	106.768	148.890
20 Portekiz	89.392	105.296	109.897	124.402	145.554
21 Litvanya	143.184	145.839	138.594	134.516	135.750
22 Meksika	81.530	82.562	87.885	86.036	128.012
23 Tayland	123.875	134.639	132.566	98.834	122.532
24 Guatemala	89.323	97.254	95.409	90.803	120.180
25 G. Afrika	81.262	90.979	93.396	81.929	120.095
26 İsrail	147.824	152.136	145.621	118.134	118.738
27 Malezya	139.734	144.872	142.789	108.086	116.942
28 Hindistan	78.580	80.883	79.346	73.232	98.100
29 Vietnam	65.650	70.017	82.042	78.749	83.119

2022 SÜS BİTKİLERİ VE MAMULLERİ SEKTÖR RAPORU

30	Uganda	57.774	60.880	54.531	54.443	82.351
	Toplam	20.682.434	22.324.131	22.366.011	22.444.812	27.916.298

Kaynak: UN COMTRADE /ITC

2.2.1 CANLI BİTKİLER İHRACATI

2021 yılında dünya canlı bitkiler ihracatı toplam 13 milyar 044 milyon \$ olmuştur. Canlı bitkiler ihracatında önemli ülkeler Hollanda, İtalya, Almanya, Belçika ve İspanya'dır. Dünya canlı bitkiler ihracatında Türkiye 18. sırada yer almaktadır.

Tablo: Dünya Canlı Bitkiler İhracatı (Değer: 1.000 \$)

ÜLKELER	2017	2018	2019	2020	2021
Hollanda	4.217.505	4.688.302	4.615.939	4.990.527	6.369.339
İtalya	697.430	791.786	754.467	822.191	990.558
Almanya	791.873	881.708	827.632	853.256	949.450
Belçika	436.866	467.548	467.118	473.883	586.308
İspanya	343.820	407.202	394.253	409.772	544.168
Kanada	261.869	280.830	315.389	347.462	467.465
ABD	285.957	310.579	317.560	313.328	377.347
Danimarka	313.539	319.103	310.080	325.264	359.737
Çin	173.986	208.827	250.038	288.275	307.861
Polonya	97.293	138.606	157.786	159.305	190.693
Tayvan	172.151	180.166	178.223	157.000	184.061
Fransa	131.610	155.074	142.612	147.760	165.364
Macaristan	52.445	54.798	54.850	56.254	137.245
Kosta Rika	62.679	67.288	69.129	67.965	107.224
Portekiz	60.112	77.196	70.443	71.762	91.089
Litvanya	62.250	82.245	78.519	82.316	82.035
Kenya	54.335	50.502	58.808	62.687	78.872
Türkiye	48.145	55.584	61.831	58.768	72.942
Japonya	114.754	110.852	87.620	101.594	66.119
Guatemala	40.423	46.675	47.077	50.610	63.561
Toplam	9.128.044	10.137.416	10.107.011	10.716.498	13.044.552

Kaynak: UN COMTRADE /ITC

2.2.2 KESME ÇİÇEKLER İHRACATI

2021 yılında dünya kesme çiçekler ihracatı 11 milyar 6 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Dünya kesme çiçekler ihracatında en önemli ülkeler Hollanda, Kolombiya, Ekvador, Kenya ve Etiyopya'dır. Dünya kesme çiçekler ihracatında Türkiye 15. sırada yer almaktadır.

Tablo: Dünya Kesme Çiçekler İhracatı (Değer: 1.000 \$)

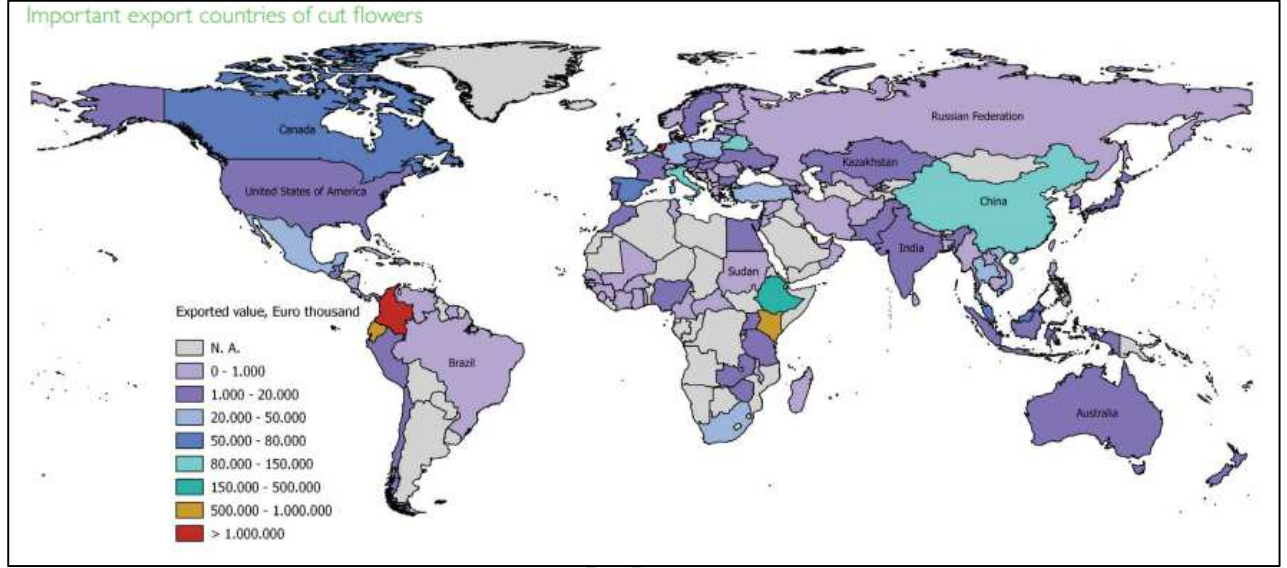
İhracatçı Ülkeler	2017	2018	2019	2020	2021
Hollanda	4.095.609	4.338.876	4.343.029	4.274.364	5.725.766
Kolombiya	1.399.600	1.458.170	1.474.824	1.410.712	1.727.241
Ekvador	820.480	843.372	879.779	827.142	927.276
Kenya	540.831	574.977	584.199	572.195	725.509
Etiyopya	196.620	199.282	199.989	190.206	254.528
Belçika	89.823	150.854	151.196	81.410	149.999
İtalya	98.192	108.397	103.108	97.744	140.875
Çin	103.762	108.199	119.942	125.809	124.623
Malezya	108.164	116.442	113.080	87.433	90.454
Kanada	58.929	61.921	64.234	58.499	82.031
İsrail	70.402	52.697	43.535	68.175	77.503
G. Afrika	45.783	54.258	55.765	45.511	70.393
İspanya	39.134	54.039	58.080	66.505	69.569
Almanya	72.269	68.929	66.614	53.073	65.842
Türkiye	28.853	34.148	35.952	36.780	59.448
Vietnam	37.541	42.846	50.040	49.117	58.876
Tayland	70.862	77.822	76.301	47.445	58.129
Meksika	41.520	38.963	38.949	35.947	44.336
Tayvan	30.809	36.769	45.877	39.074	42.124
Kosta Rika	33.270	28.387	29.624	24.689	36.829
Uganda	1	3.085	3.944	3.632	34.583
Polonya	12.672	43.714	47.577	38.947	31.140
Fransa	19.107	22.954	19.657	19.264	30.882
İngiltere	51.187	51.885	41.599	33.183	30.491

2022 SÜS BİTKİLERİ VE MAMULLERİ SEKTÖR RAPORU

Litvanya	65.174	46.632	33.024	23.798	27.580
Toplam	8.451.295	9.002.018	9.047.877	8.660.782	11.006.320

Kaynak: UN COMTRADE /ITC

Grafik: Dünya Kesme Çiçek İhracatçısı Ülkeler

Kaynak: UN COMTRADE /ITC

2.3 DÜNYA SÜS BİTKİLERİ İTHALATI

Dünya süs bitkileri ithalatı 2021 yılında 25 milyar 135 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Dünya üzerinde ürün gruplarına göre süs bitkileri ithalatı aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Dünya üzerinde en fazla ithalatı yapılan ürün grubu canlı bitkiler olup; 2021 yılında dünyada toplam 10 milyar 806 milyon \$ değerinde canlı bitkiler ithalatı yapılmıştır.

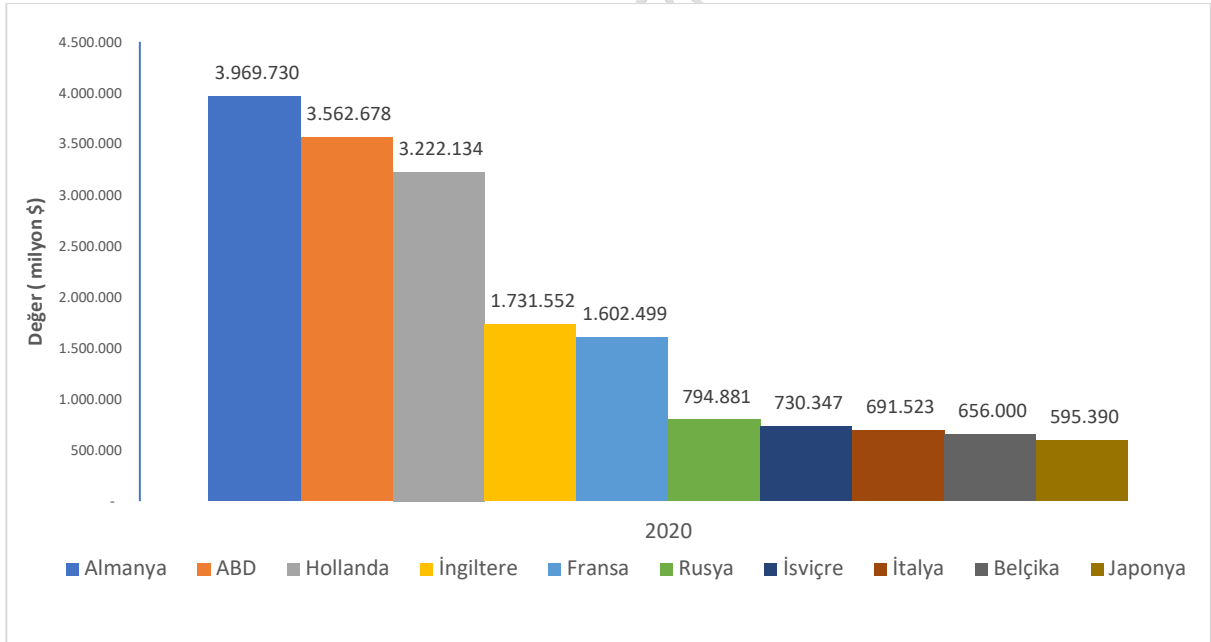
Tablo: Dünya Süs Bitkileri İthalatı (Değer:1.000 \$)

Ürün Grubu	2017	2018	2019	2020	2021
Canlı Bitkiler	7.815.156	8.690.654	8.529.829	9.087.722	10.806.952
Kesme Çiçekler	8.112.933	8.855.998	8.650.279	8.237.380	10.354.384
Çiçek Soğanları	1.655.536	1.764.520	1.680.215	1.739.115	1.976.117
Yosun ve Ağaç Dalları	1.177.676	1.281.931	1.255.012	1.234.404	1.576.298

Kaynak: UN COMTRADE/ITC

2021 yılı verilerine göre kesme çiçekler ithalatı 10 milyar 354 milyon \$, çiçek soğanları ithalatı 1 milyar 976 milyon \$ ve yosun ve ağaç dalları ithalatı 1 milyar 576 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Dünya süs bitkileri ithalatçıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Dünya süs bitkileri sektöründe en önemli ithalatçı ülkeler sırayla Almanya, ABD, Hollanda, İngiltere ve Fransa'dır.

Grafik: Dünya Süs Bitkileri İthalatçıları

Tablo : Dünya Süs Bitkileri İthalatçıları (Değer 1.000 \$)

İthalatçı Ülkeler	2017	2018	2019	2020	2021	
1	Almanya	3.143.055	3.404.508	3.249.154	3.282.801	3.969.730
2	ABD	2.277.650	2.434.561	2.583.272	2.558.231	3.562.678
3	Hollanda	2.366.137	2.496.385	2.423.556	2.565.280	3.222.134
4	İngiltere	1.544.204	1.722.929	1.496.696	1.579.935	1.731.552
5	Fransa	1.220.922	1.311.452	1.276.145	1.217.493	1.602.499
6	Rusya	567.911	599.095	562.779	524.836	794.881
7	İsviçre	560.623	594.121	571.234	588.092	730.347
8	İtalya	635.784	612.886	444.679	616.280	691.523
9	Belçika	440.430	505.663	542.849	553.204	656.000
10	Japonya	585.710	606.510	600.794	553.781	595.390
11	Polonya	300.924	446.202	427.146	429.400	558.749
12	Kanada	409.467	422.511	427.353	408.205	545.816
13	Avusturya	380.599	440.677	431.568	409.664	489.191
14	Danimarka	329.451	360.936	360.482	407.381	474.196
15	İspanya	246.252	273.013	278.883	255.747	354.776
16	İsveç	290.140	300.556	303.128	317.510	353.393
17	Çek Cum.	194.788	223.127	241.747	238.490	294.325
18	Norveç	252.887	260.416	247.550	254.543	280.960
19	Romanya	145.781	157.220	171.637	172.572	234.812
20	Çin	280.860	292.745	269.743	243.766	223.853
21	Litvanya	133.667	178.052	190.603	189.286	213.516
22	Portekiz	140.004	153.549	142.488	146.728	184.633
23	İrlanda	96.320	98.053	109.228	126.834	160.724
24	Finlandiya	136.801	144.622	135.607	140.558	157.439
25	Kore	107.789	122.974	128.311	121.363	153.597
26	Macaristan	116.264	121.558	130.255	127.444	150.812
27	Meksika	117.682	135.496	145.024	136.603	148.920
28	B.A.E.	70.381	79.353	80.457	79.871	127.054
29	Slovakya	76.067	92.173	96.451	100.619	119.038
30	Belarus	262.319	377.309	466.337	442.708	117.398
	Toplam	19.227.355	20.936.669	20.454.604	20.578.041	25.135.668

Kaynak: UN COMTRADE/ITC

2.3.1 CANLI BİTKİLER İTHALATI

2021 yılında dünyada 10 milyar 806 milyon \$ değerinde canlı bitkiler ithalatı yapılmıştır. Dünya üzerinde canlı bitkiler ürün grubunda önemli ithalatçı ülkeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Canlı bitkiler ithalatı yapan en önemli ülkeler Almanya, Hollanda, Fransa, ABD ve İngiltere'dir. Türkiye canlı bitkiler ithalatında dünyada 33. sırada yer almaktadır.

Tablo: Dünya Canlı Bitkiler İthalatı (Değer: 1.000 \$)

İthalatçı Ülkeler	2017	2018	2019	2020	2021
Almanya	1.291.050	1.422.114	1.397.476	1.460.675	1.685.121
Hollanda	907.217	1.033.370	1.005.061	1.108.848	1.360.241
Fransa	660.194	713.004	715.746	704.634	920.974
ABD	512.710	557.495	608.633	653.093	902.871
İngiltere	434.141	514.168	497.374	581.667	584.795
İtalya	305.244	333.515	226.189	351.883	377.251
Belçika	239.970	240.017	252.326	279.277	357.860
İsviçre	240.979	267.052	258.625	276.407	330.782
Avusturya	213.100	254.495	254.090	253.037	295.053
Kanada	202.293	212.955	225.977	231.489	293.320
Polonya	155.959	216.510	194.981	221.124	290.233
Danimarka	186.016	201.075	195.675	223.499	278.319
Rusya	160.754	177.574	188.302	185.115	214.626
İspanya	122.971	139.248	140.538	143.188	188.832
İsveç	155.998	159.878	165.722	173.341	186.477
Norveç	113.373	122.358	117.105	125.633	136.305
Çek Cum.	87.369	99.417	109.057	109.498	135.612
Romanya	67.945	86.709	88.591	93.791	125.683
Portekiz	94.452	103.194	98.623	103.507	125.462
Japonya	108.558	111.788	114.275	113.396	124.608
Litvanya	45.853	81.517	94.682	95.991	105.621
Macaristan	73.595	76.177	79.052	82.746	99.832
Meksika	60.984	74.630	90.128	91.284	88.342

2022 SÜS BİTKİLERİ VE MAMULLERİ SEKTÖR RAPORU

Fas	73.524	93.989	87.151	74.876	88.052
Kore	64.664	68.609	69.964	69.065	81.992
Toplam	7.815.156	8.690.654	8.529.829	9.087.722	10.806.952

Kaynak: UN COMTRADE /ITC

2.3.2 KESME ÇİÇEKLER İTHALATI

2021 yılında dünyada 10 milyar 354 milyon \$ değerinde kesme çiçek ithalatı yapılmıştır. Kesme çiçekler ürün grubunda önemli ithalatçı ülkeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır. En önemli ithalatçı ülkeler ABD, Almanya, Hollanda ve İngiltere'dir.

Tablo: Dünya Kesme Çiçek İthalatı (Değer: 1.000 \$)

İthalatçı Ülkeler	2017	2018	2019	2020	2021
ABD	1.453.659	1.528.934	1.603.909	1.535.291	2.164.163
Almanya	1.203.643	1.285.531	1.194.809	1.195.497	1.501.279
Hollanda	959.798	992.720	989.160	1.038.341	1.321.050
İngiltere	960.303	1.026.732	844.638	826.899	955.583
Rusya	350.775	367.940	312.601	271.242	493.386
Fransa	389.415	407.866	383.504	341.134	467.994
Japonya	348.599	364.877	360.410	324.657	343.899
Belçika	147.006	215.095	239.058	220.373	234.970
İsviçre	172.944	176.154	170.165	163.392	223.482
İtalya	182.580	193.493	148.749	176.080	216.216
Polonya	106.303	176.059	183.435	151.574	186.726
Danimarka	103.847	114.103	126.593	133.812	148.412
Kanada	133.285	131.498	126.310	102.678	147.506
İspanya	94.700	104.605	108.931	86.068	128.277
Çek Cumhuriyeti	80.887	94.999	103.033	99.337	124.093
Avusturya	114.879	131.634	124.537	102.165	119.901
İsveç	86.276	86.687	84.628	91.003	108.070

2022 SÜS BİTKİLERİ VE MAMULLERİ SEKTÖR RAPORU

Suudi Arabistan	55.289	60.303	68.291	61.726	92.131
Norveç	85.138	83.441	78.764	78.451	91.434
İrlanda	50.208	50.873	55.905	63.975	83.398
B.A.E.	44.253	48.229	50.355	45.899	82.183
Romanya	37.341	54.487	60.881	51.107	74.678
Avustralya	48.490	50.988	51.034	50.824	69.196
Litvanya	71.792	70.772	58.780	53.711	64.960
Belarus	181.441	301.711	367.236	345.801	61.912
Toplam	8.112.933	8.855.998	8.650.279	8.237.380	10.354.384

Kaynak: UN COMTRADE /ITC

2.4 DÜNYA SÜS BİTKİLERİ TÜKETİMİ

Dünya süs bitkileri tüketim rakamları incelendiğinde, süs bitkileri tüketiminin gelişmiş ülkelerde daha fazla olduğu görülmektedir. Tüketimi etkileyen önemli faktörler harcanabilir gelirin yüksek olması ve çiçek tüketiminin toplumsal kültürdeki yeridir. Tüketim oranı tüm dünyada önemli günlerde (yılbaşı, anneler günü, sevgililer günü, bayramlar gibi) artış göstermektedir.

Dünya üzerinde süs bitkileri için en önemli tüketim merkezleri Avrupa Birliği, Amerika ve Japonya'dır. Süs bitkileri tüketiminin toplam tahmini pazar değeri Avrupa Birliği'nde 24.433 milyon €, ABD'de 33,65 milyar €, Japonya'da 4.650 milyon €'dur.

Dünyada kişi başı süs bitkileri tüketiminin ülkelere göre dağılımı aşağıdaki tabloda görülmektedir. Dünyada kişi başı süs bitkileri tüketiminin en fazla olduğu ülkeler Avrupa ülkeleridir.

Tablo: Dünya Kesme Çiçekler ve Saksılı Bitkiler Tüketimi 2021

Ülkeler	Kişi Başı Tüketim (€)	Toplam Tüketim (Milyon €)	Kişi başı Gayri Safi Milli Gelir (1.000 €)	Nüfus (Milyon)
Avusturya	98	859	51,6	8,9
Belçika	72	821	48,5	11,6
Danimarka	102	593	54,5	5,8
Fransa	78	5.260	44,1	67,4
Almanya	113	9.400	48,3	83,2
İtalya	75	1.922	37	59,6
İspanya	14	686	37	47,4
İsviçre	127	1.079	64,4	8,6
İngiltere	111	7.471	41,7	67,2
Japonya	37	4.650	38,4	125,8
ABD	101	33.655	57,9	329,5

Kaynak: AIPH Statistical Yearbook 2021

3 TÜRKİYE SÜS BİTKİLERİ SEKTÖRÜ

3.1 TÜRKİYE SÜS BİTKİLERİ ÜRETİMİ

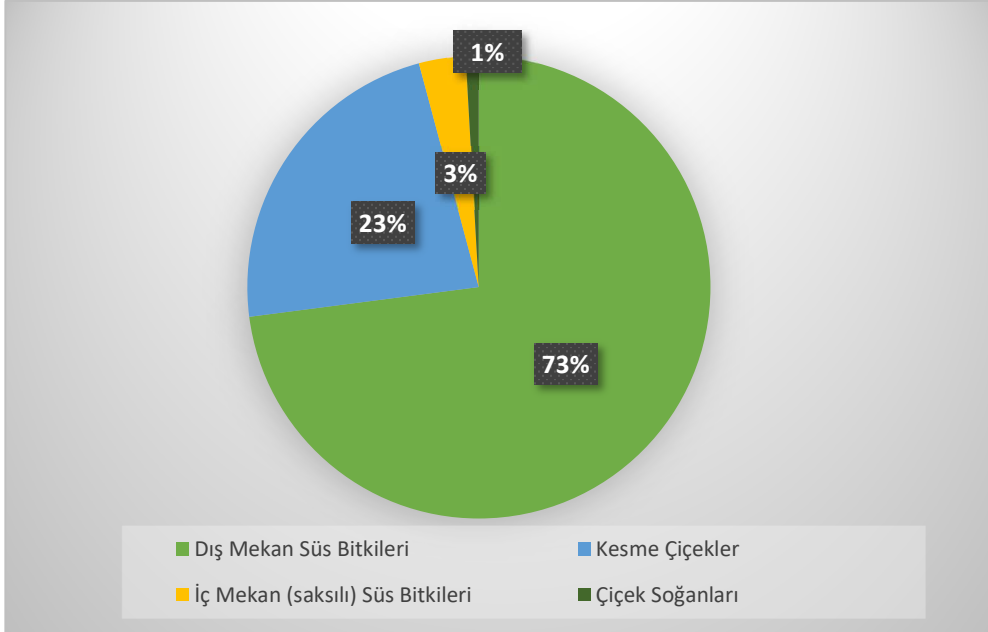
Türkiye, süs bitkileri açısından oldukça zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Türkiye, süs bitkileri yetiştiriciliğinde uygun iklimsel ve coğrafi koşulları, pazar ülkelere yakınlığı ve ucuz işgücüne sahip olması gibi nedenlerle önemli avantajlara sahiptir. Türkiye’de 2021 yılında toplam 55.292 da. alanda süs bitkileri üretimi yapılmaktadır.

Tablo : Türkiye Süs Bitkileri Üretim Alanları (da)

Ürün Grubu	2020	2021
Dış Mekan Süs Bitkileri	39.739	40.339
Kesme Çiçekler	12.183	12.652
İç Mekan (Saksılı) Süs Bitkileri	1.706	1.794
Çiçek Soğanları	498	507
Toplam	54.128	55.292

Kaynak: TUIK

Grafik: Türkiye Süs Bitkileri Üretim Alanları

2022 SÜS BİTKİLERİ VE MAMULLERİ SEKTÖR RAPORU

2021 yılında ürün gruplarına göre üretim miktarları aşağıdaki tabloda verilmektedir. Türkiye’de alan bazında en fazla üretimi yapılan ürün dış mekan süs bitkileridir; miktar bazında ise Türkiye’de en çok kesme çiçek üretilmektedir.

Tablo : Türkiye Süs Bitkileri Üretim Miktarı (1.000 Adet)

Ürün Grubu	2020	2021	DEĞİŞİM (%)
Kesme Çiçekler	1.012.465	1.064.983	5
Dış Mekan Süs Bitkileri	529.109	519.371	-2
Çiçek Soğanları	71.415	71.703	0,4
İç Mekan Süs Bitkileri	48.458	53.996	10
Toplam	1.661.449	1.710.054	3

Kaynak: TÜİK

Türkiye’de süs bitkileri üretiminin alan bazında en fazla yapıldığı iller sırasıyla İzmir, Sakarya, Antalya, Bursa ve Yalova’dır. Sakarya, Bursa, Yalova, İstanbul iç ve dış mekan bitkileri üretiminde önemli yere sahiptir. Üretim açısından kesme çiçekte en önemli iller Antalya ve İzmir’dir. Antalya bölgesinde çoğunluğu seralarda olmak üzere yüksek kaliteli ve ihracata yönelik üretim yapılmaktadır.

Tablo : İllere Göre Türkiye Süs Bitkileri Üretim Alanları

	2020 Üretim Alanı (da.)	2021 Üretim Alanı (da.)
İzmir	16.365	16.505
Sakarya	11.178	10.528
Antalya	5.891	6.069
Bursa	4.342	4.899
Yalova	3.831	3.679
İstanbul	559	537
Diğer	11.961	13.075
Toplam	54.128	55.292

Kaynak: TÜİK

Süs bitkileri sektörü emek yoğun bir sektördür. Tarımdaki diğer sektörlerle göre işgücü ihtiyacı fazladır. Türkiye’de süs bitkileri sektöründeki doğrudan istihdam 100 bin kişi, dolaylı istihdam 500 bin kişidir.

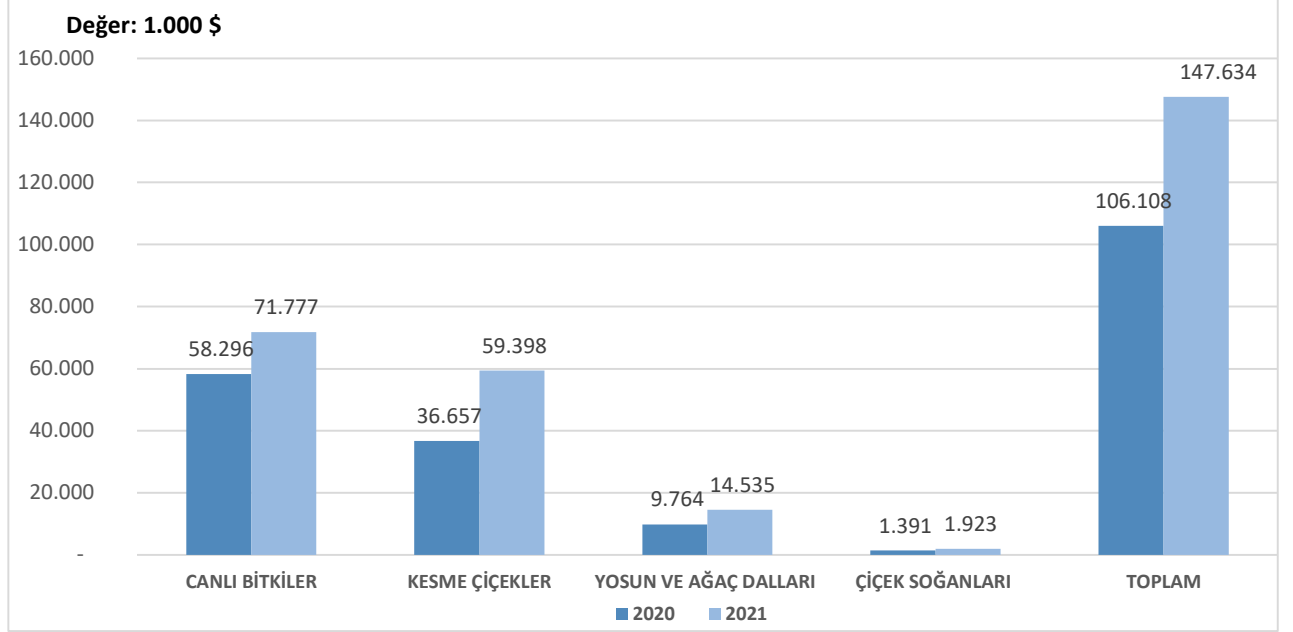
3.2 TÜRKİYE SÜS BİTKİLERİ İHRACATI

Ülkemizde, ihracata yönelik süs bitkileri üretiminin yaklaşık 30 yıllık bir geçmişi vardır. Süs bitkileri ve mamulleri sektör ihracatı 2021 yılında bir önceki yıla oranla %39 artış göstermiş, bu dönemde 147,6 milyon \$ değerinde ihracat yapılmıştır. İhracatta en önemli ürün grubu canlı bitkilerdir.

Tablo: Türkiye Süs Bitkileri İhracatı (Değer: \$)

Ürün Grubu	2020 Değer	2021 Değer	Değişim (%)
<i>Yumru Halinde Doğal Çiçek Soğanları</i>	1.390.852	1.908.258	37%
<i>Sürgün Vermiş Çiçeklenmiş Doğal Çiçek Soğanları</i>	197	14.984	7514%
Çiçek Soğanları	1.391.049	1.923.242	38%
<i>Çelik ve Fideler</i>	33.116.793	31.651.981	-4%
<i>Ağaçlar Çalılar ve Dalları</i>	21.236.658	34.945.678	65%
<i>Oda Bitkileri</i>	3.942.559	5.179.110	31%
Canlı Bitkiler	58.296.010	71.776.769	23%
<i>Taze Kesme Çiçekler</i>	36.467.302	58.759.581	61%
<i>Taze Olmayan Kurutulmuş, Boyanmış, İşlem Görmüş Diğer Çiçekler</i>	189.546	638.696	237%
Kesme Çiçekler	36.656.848	59.398.278	62%
<i>Yosunlar Ve Likenler</i>	2.530.094	3.469.880	37%
<i>Orman Ağaç Dalları. Kozalaklar Vb.</i>	-	175	
<i>Çelenk ve Buket Yap. Elverişli Malzemeler</i>	7.233.550	11.065.440	53%
Yosun ve Ağaç Dalları	9.763.644	14.535.495	49%
Toplam	106.107.550	147.633.783	39%

Kaynak: TUIK

Grafik: Türkiye Süs Bitkileri İhracatı

Kaynak: TÜİK

Türkiye süs bitkileri ihracatının ülkelere göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmektedir. 2021 yılında Türkiye'den toplam 69 ülkeye süs bitkileri ve mamulleri ihracatı yapılmış, 55 ülkeye ihracatımızda artış görülmüştür. 2021 yılında en çok süs bitkileri ihracatı yapılan ilk üç ülke 54 milyon dolarla Hollanda, 14 milyon dolarla Özbekistan, 13 milyon dolarla Almanya olmuştur. İhracatta diğer önemli pazarlarımız sırayla İngiltere, Azerbaycan, Gürcistan, Irak, Türkmenistan, Kazakistan ve Bulgaristan'dır.

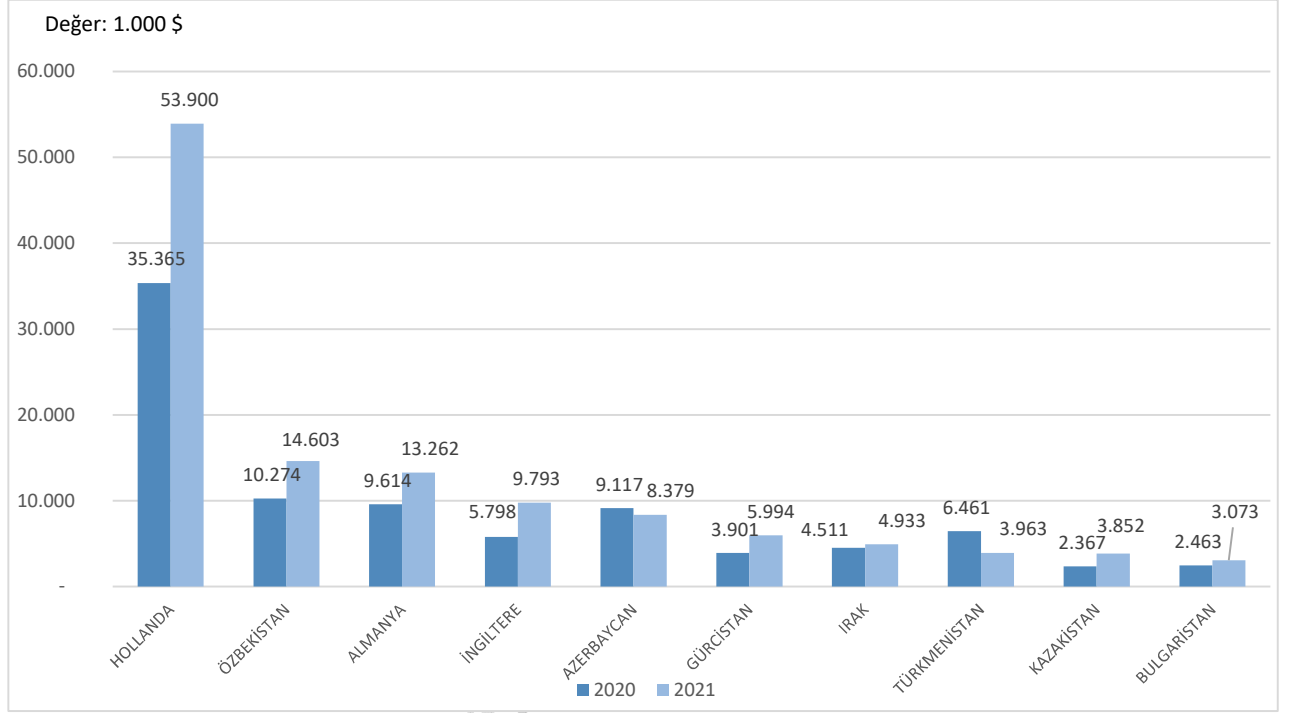
Tablo: Ülkelere Göre Türkiye Süs Bitkileri İhracatı (Değer: \$)

Ülkeler	2020	2021	Değişim
Hollanda	35.365.057	53.900.423	52%
Özbekistan	10.274.460	14.603.091	42%
Almanya	9.614.226	13.262.195	38%
İngiltere	5.798.333	9.793.064	69%
Azerbaycan	9.117.346	8.378.582	-8%
Gürcistan	3.900.955	5.993.838	54%
Irak	4.510.632	4.933.325	9%
Türkmenistan	6.460.923	3.963.116	-39%
Kazakistan	2.367.125	3.852.134	63%
Bulgaristan	2.462.959	3.073.001	25%
İtalya	1.094.224	2.610.055	139%
Danimarka	764.453	2.305.462	202%
Abd	1.632.793	2.296.322	41%
Polonya	1.615.329	2.242.031	39%
Romanya	1.566.594	2.019.333	29%
Rusya Fed.	231.491	1.457.057	529%
Kktc	810.095	1.215.449	50%
Ürdün	368.841	1.005.208	173%
Fransa	313.371	706.364	125%
Libya	650.710	608.931	-6%
Kuzey Makedonya	332.584	586.806	76%
Lübnan	173.108	554.633	220%
Kanada	281.845	483.441	72%
Ukrayna	352.365	450.635	28%
İspanya	58.450	410.854	603%
Diğerleri	5.989.279	6.928.431	16%
Toplam	106.107.550	147.633.783	39%

Kaynak: TÜİK

İhracatın değer bazında en çok arttığı ülkeler; %69 artışla İngiltere, %63 artışla Kazakistan, %54 artışla Gürcistan, %52 artışla Hollanda, %42 artışla Özbekistan, %38 artışla Almanya olarak gerçekleşmiştir.

Grafik: Türkiye Süs Bitkileri İhracatında Önemli Ülkeler

3.2.1 CANLI BİTKİLER

Canlı bitkiler, süs bitkileri sektörünün önemli bir alt grubu olup; iç mekan bitkileri, dış mekan bitkileri ve fideleri kapsamaktadır.

Canlı bitkiler ürün grubunda, 2021 yılında bir önceki yıla oranla %23 ihracat artışı görülmüş ve 71,7 milyon \$ değerinde ihracat gerçekleşmiştir. Özbekistan, Almanya, Azerbaycan ve Gürcistan canlı bitkiler ihracatında en önemli pazarlarımızdır.

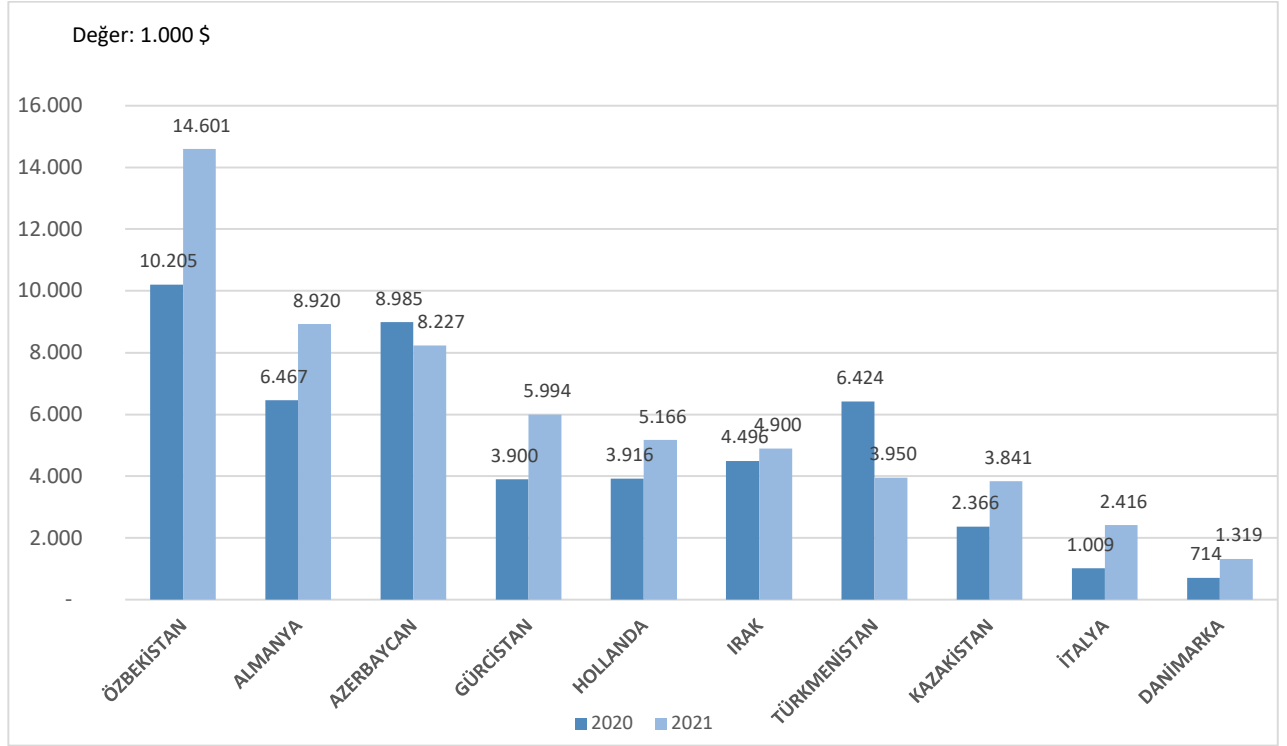

Canlı bitkiler ürün grubunda Özbekistan'a %43, Almanya'ya %38, Gürcistan'a %54, Hollanda'ya %32 oranında ihracat artışı olmuştur.

Tablo: Türkiye Canlı Bitkiler İhracatı (Değer: \$)

Ülkeler	2020	2021	Değişim
Özbekistan	10.204.638	14.600.845	43%
Almanya	6.466.594	8.919.871	38%
Azerbaycan	8.984.612	8.227.496	-8%
Gürcistan	3.900.197	5.993.837	54%
Hollanda	3.915.574	5.165.537	32%
Irak	4.495.621	4.899.908	9%
Türkmenistan	6.424.388	3.950.114	-39%
Kazakistan	2.366.285	3.840.545	62%
İtalya	1.008.634	2.416.405	140%
Danimarka	713.907	1.319.224	85%
Ürdün	367.063	1.003.626	173%
Kkctc	683.155	999.157	46%
Romanya	494.292	961.373	94%
İngiltere	604.067	808.933	34%
Bulgaristan	828.085	683.016	-18%
Libya	624.048	602.883	-3%
Abd	311.520	596.166	91%
Kuzey Makedonya	328.023	581.700	77%
Lübnan	173.108	553.031	219%
Nepal	135.088	397.444	194%
Arnavutluk	263.724	397.324	51%
Kosova	448.547	367.307	-18%
Suriye	118.471	331.843	180%
Tacikistan	225.692	321.172	42%
Fas	105.998	298.538	182%
Diğerleri	4.104.679	3.539.474	-14%
Toplam	58.296.010	71.776.769	23%

Kaynak: TÜİK

Grafik: Türkiye Canlı Bitkiler İhracatında Önemli Pazarlar**3.2.2 KESME ÇİÇEKLER**

Kesme çiçekler ürün grubu ihracatında 2021 yılında, bir önceki yıla oranla %62 ihracat artışı görülmüş ve toplam 59,4 milyon \$ değerinde ihracat gerçekleşmiştir. Bu ürün grubunda en önemli pazarlarımız sırasıyla Hollanda, İngiltere, Bulgaristan ve Polonya'dır. Önemli ihracat pazarlarımızdan Hollanda'ya %58, İngiltere'ye %69, Bulgaristan'a %46, Polonya'ya %36 oranında ihracat artışı olmuştur.

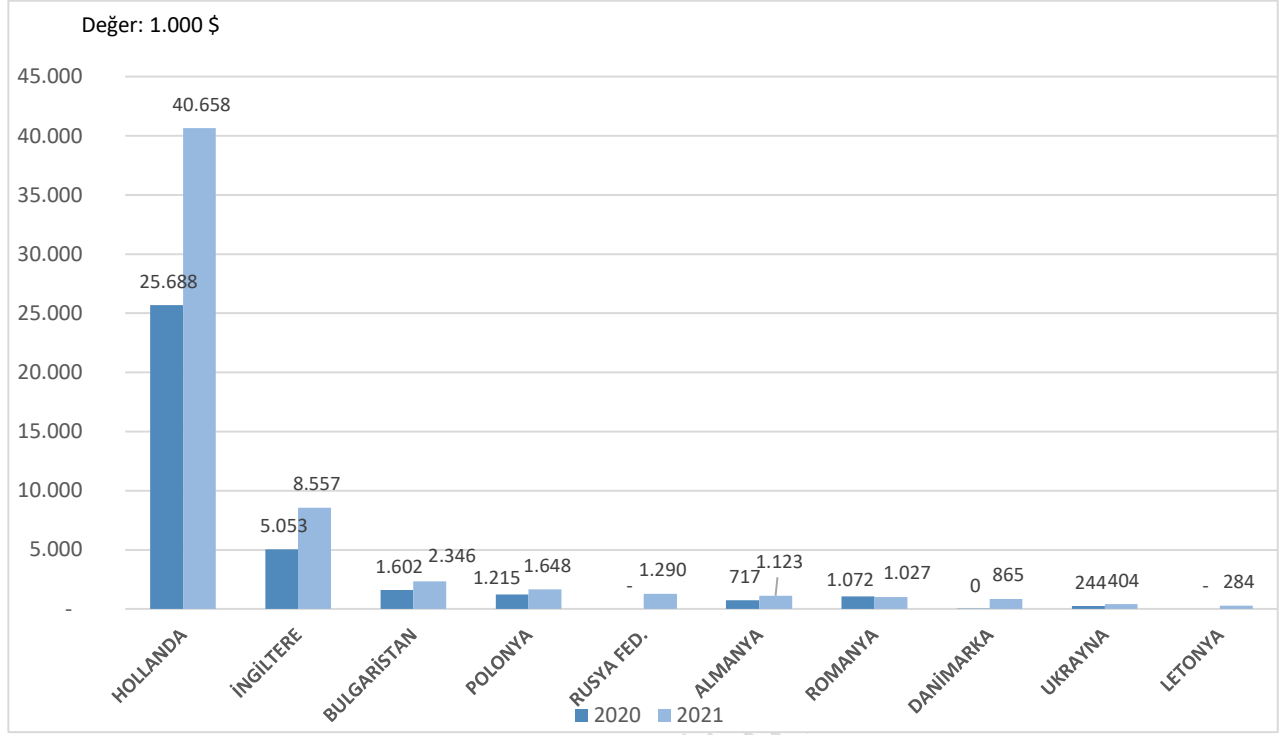
Tablo: Türkiye Kesme Çiçekler İhracatı (Değer: \$)

2022 SÜS BİTKİLERİ VE MAMULLERİ SEKTÖR RAPORU

Ülkeler	2020	2021	Değişim
Hollanda	25.688.367	40.658.084	58%
İngiltere	5.053.004	8.556.799	69%
Bulgaristan	1.602.420	2.346.111	46%
Polonya	1.214.768	1.647.956	36%
Rusya Fed.	-	1.289.823	
Almanya	717.185	1.122.984	57%
Romanya	1.072.302	1.026.991	-4%
Danimarka	203	865.077	
Ukrayna	243.631	404.246	66%
Letonya	-	283.906	
Kktc	108.506	213.955	97%
Azerbaycan	111.025	148.342	34%
Sirbistan	27.632	130.503	372%
Yunanistan	9.889	119.804	1111%
Beyaz Rusya	47.485	91.040	92%
İsrail	3.894	88.391	2170%
Bosna-Hersek	59.700	88.281	48%
Japonya	55.231	65.647	19%
Birleşik Arap Em.	21.947	56.930	159%
Moldavya	26.225	27.610	5%
Macaristan	23.629	25.873	9%
Kuveyt	24.135	25.762	7%
Kosova	15.125	22.893	51%
Irak	10.121	18.556	83%
Kazakistan	840	11.589	1280%
Diğerleri	519.583	61.125	-88%
Toplam	36.656.848	59.398.278	62%

Kaynak: TÜİK

Grafik: Türkiye Kesme Çiçekler İhracatı

3.2.3 YOSUN VE AĞAÇ DALLARI

Yosun ve ağaç dalları ürün grubunda yer alan ürünler içinde süs amaçlı çelenkler en önemli ihrac kalemi olup; özellikle, paskalya, yılbaşı vb. önemli günlerde ihracatı artış göstermektedir.

Yosun ve ağaç dalları ürün grubu ihracatında 2021 yılında bir önceki yıla oranla %49 artış görülmüş ve toplam 14,5 milyon \$ değerinde ihracat gerçekleşmiştir. Bu ürün grubunda Hollanda, Almanya ve ABD en önemli pazarlarımızdır. Hollanda'ya %40, ABD'ye %28, Almanya'ya %32 oranında ihracat artışı görülmüştür.

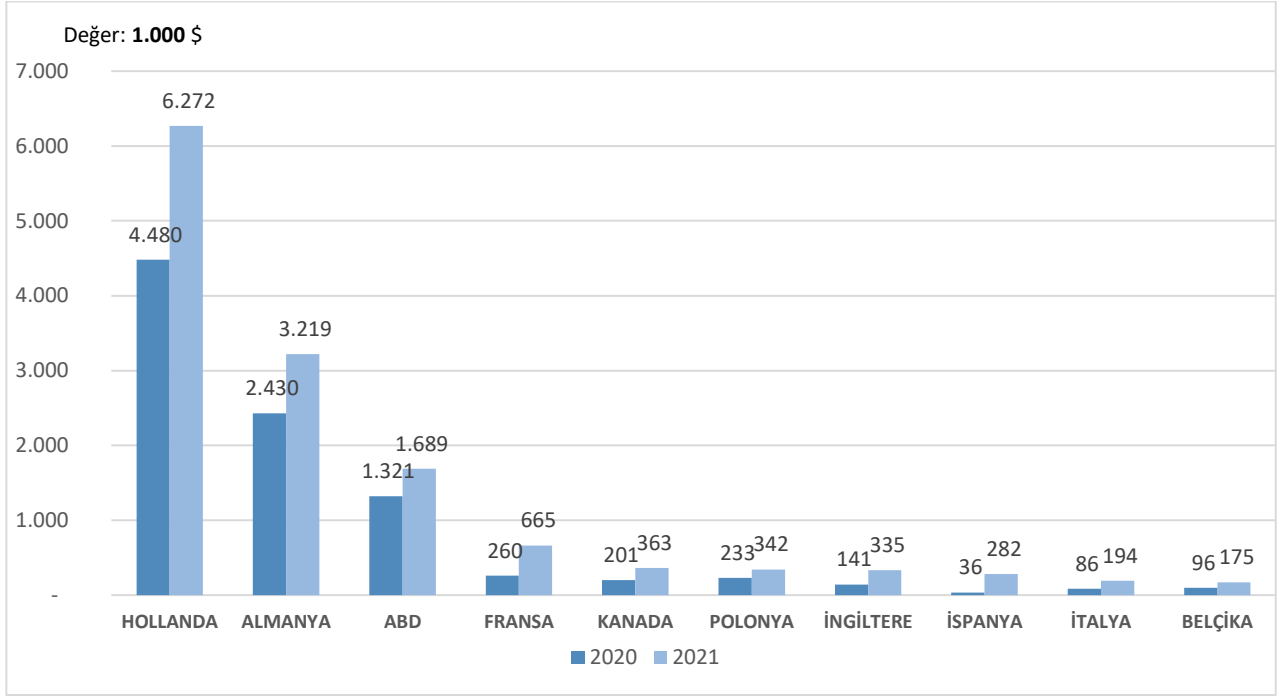

Tablo: Türkiye Yosun ve Ağaç Dallarını İhracatı (Değer: \$)

Ülkeler	2020	2021	Değişim
Hollanda	4.479.920	6.271.727	40%
Almanya	2.430.447	3.219.340	32%
Abd	1.320.662	1.689.191	28%
Fransa	260.289	665.231	156%
Kanada	200.908	362.773	81%
Polonya	232.943	342.184	47%
İngiltere	141.262	335.154	137%
İspanya	36.152	282.030	680%
İtalya	85.591	193.650	126%
Belçika	96.338	174.839	81%
Birleşik Arap Em.	12.795	126.016	885%
Danimarka	50.344	121.161	141%
Çin Halk Cum.	367	114.673	
Hindistan	74.394	98.699	33%
Avusturya	35.763	97.588	173%
Çekya	36.066	61.187	70%
Japonya	51.400	61.163	19%
İsrail	22.637	48.983	116%
Bulgaristan	32.454	43.874	35%
İsviçre	7.663	34.056	344%
Romanya	-	30.969	
İrlanda	25.354	28.851	14%
Singapur	16.346	26.110	60%
İsveç	8.445	24.603	191%
Güney Afrika Cum.	-	13.188	
Diğerleri	105.105	68.256	-35%
Toplam	9.763.644	14.535.495	49%

Kaynak: TÜİK

Grafik: Türkiye Yosun ve Ağaç Dalları İhracatında Önemli Pazarlar

SÜS BİTKİLERİ VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

3.2.4 ÇİÇEK SOĞANLARI

Çiçek Soğanları ürün grubunda 2021 yılında bir önceki yıla oranla değer bazında %38 artış görülmüş ve toplam 1,9 milyon \$ değerinde ihracat gerçekleşmiştir. Bu ürün grubunda Hollanda en önemli pazarımızdır.

Tablo: Türkiye Çiçek Soğanları İhracatı (Değer: \$)

Ülkeler	2020	2021	Değişim
Hollanda	1.281.195	1.805.075	41%
İngiltere	-	92.179	
Suriye	521	11.651	2135%
Irak	4.397	5.501	25%
Yunanistan	-	3.281	
Azerbaycan	2.208	1.996	-10%
Diğerleri	102.727	3.561	-97%
Toplam	1.391.049	1.923.242	38%

Kaynak: TÜİK

4 DEĞERLENDİRME

Süs bitkileri sektörü, bitkisel üretim içinde önemli bir yere sahip olan ve yüksek katma değer yaratan bir sektördür. Dünya süs bitkileri ticareti hacmi 50 milyar \$'ın üzerindedir. Süs bitkileri tüketimi özellikle yüksek satın alma gücü olan Avrupa, A.B.D., Japonya gibi pazarlara odaklanmıştır.

2021 yılı verilerine göre, dünya kesme çiçek ve saksılı bitkiler üretimi toplam 734.000 ha. alanda yapılmaktadır. Dünya süs bitkileri üretim alanlarının %79'u (580.000 ha.) Asya/Pasifik bölgesinde bulunmaktadır. 2021 yılı verilerine göre, dünyada toplam 34 milyar € değerinde süs bitkileri üretimi yapılmaktadır. Üretim değerlerine göre dünyada en fazla üretim yapılan bölgeler Asya/Pasifik Ülkeleri, Avrupa ve Çin'dir.

2021 yılında dünyada toplam 27 milyar 916 milyon \$ değerinde süs bitkileri ihracatı yapılmıştır. Dünyada en fazla ihracat yapılan ürün grubu canlı bitkiler ve kesme çiçeklerdir. 2021 yılı verilerine göre dünya canlı bitkiler ihracatı toplam 13 milyar 44 milyon \$'dır. 2021 yılında dünya üzerinde 11 milyar \$ değerinde kesme çiçek, 2 milyar \$ değerinde çiçek soğanları, 1,6 milyar \$ değerinde yosun ve ağaç dalları ihracatı yapılmıştır.

Dünya üzerindeki en önemli ihracatçı ülkeler sırasıyla, Hollanda, Kolombiya, İtalya, Almanya ve Ekvador'dur. Türkiye dünya süs bitkileri ihracatçıları içinde 19. sırada yer almaktadır.

Dünya süs bitkileri ithalatı 2021 yılında 25 milyar 135 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Dünya üzerinde en fazla ithalatı yapılan ürün grubu canlı bitkiler olup; 2021 yılında dünyada toplam 10 milyar 806 milyon \$ değerinde canlı bitkiler ithalatı yapılmıştır.

2021 yılı verilerine göre kesme çiçekler ithalatı 10 milyar 354 milyon \$, çiçek soğanları ithalatı 1 milyar 976 milyon \$ ve yosun ve ağaç dalları ithalatı 1 milyar 576 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Dünya süs bitkileri sektöründe en önemli ithalatçı ülkeler sırayla Almanya, ABD, Hollanda, İngiltere ve Fransa'dır.

Dünya süs bitkileri tüketim rakamları incelendiğinde, süs bitkileri tüketiminin gelişmiş ülkelerde daha fazla olduğu görülmektedir. Tüketimi etkileyen önemli faktörler harcanabilir gelirin yüksek olması ve çiçek tüketiminin toplumsal kültürdeki yeridir.

Dünya üzerinde süs bitkileri için en önemli tüketim merkezleri Avrupa Birliği, Amerika ve Japonya'dır. Süs bitkileri tüketiminin toplam tahmini pazar değeri Avrupa Birliği'nde 24.433 milyon €, ABD'de 33,65 milyar €, Japonya'da 4.650 milyon €'dur.

Türkiye, süs bitkileri yetiştiriciliğinde uygun iklimsel ve coğrafi koşulları, pazar ülkelere yakınlığı ve ucuz işgücüne sahip olması gibi nedenlerle önemli avantajlara sahiptir. Türkiye'de 2021 yılında toplam 55.292 da. alanda süs bitkileri üretimi yapılmaktadır. Türkiye'de süs bitkileri üretiminin alan bazında en fazla yapıldığı iller sırasıyla İzmir, Sakarya, Antalya, Bursa ve Yalova'dır.

Türkiye süs bitkileri ve mamulleri sektör ihracatı 2021 yılında bir önceki yıla oranla %39 artış göstermiş, bu dönemde 147,6 milyon \$ değerinde ihracat yapılmıştır. 2021 yılında Türkiye'den toplam 69 ülkeye süs bitkileri ve mamulleri ihracatı yapılmış, 55 ülkeye ihracatımızda artış görülmüştür.

SÜS BİTKİLERİ VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ